

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 23. ДЕЦЕМБРА 1881.

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАДИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичном стану, у Новоме Саду.

САРА БЕРНХАРДОВА.

(Наставак.)

Други чин збива се на четири године после првога у сарторисовој кући. Они живе лепс у браку свом. Добили су сина Ђорђа али дете њихово није могло да утврди брачну свезу њихову: Фру-фру је жена по моди, по којој се цео Париз влада, а ко се за њом поводи, тај има „chick“-а. Справља се, да ступи на позорницу у корист неке добротворне цели. Она и гроф Валреа имају главне улоге у комаду. Муж јој хладно и тужно разгледа припреме, које му се не допадају. Он позива жену своју, да се окане комедије, али Фру-Фру не ће да се одрече своје улоге, шта више, она приволи свога мужа, да не прима по-нуђено му дипломатско место у Карлсрухи, само за то, да не мора остављати Париза. После мужа долази отац јој, Бригар, и моли је, да прими к себи сестру Лујзу, јер он мора некуд путовати. Фру-фру радо и весело прима у своју кућу сестру своју. Одмах за тим долази бароница Камбријева, која удешава ту добротворну представу, а после ње стиже гроф Валреа, који се удвара Фру-фру. Пробају неке призоре, које ће заједно одиграти. При том пробају гроф Валреа пољуби косу Жилбертину. У тај мах улази Лујза, види то и са свим се збуњује. Фру-фру оставља Лујзу са Сарторисом, мужем својим, и одлази да се обуче. Карактеристично је, што Сартори у тај мах казује Лујзи.

Лујза. Шта не достаје овој кући?

Сартори. Жена!

Сартори казује Лујзи, да га Жилберта не воли. Још он у речи, а Жилберта долази у сјајном оделу да иде у походе.

У трећем чину видимо Фру-фру како чезне за тиханом срећом брачнога живота, Са страхом опажа, да је кућаница Лујза освојила срце њенога синчића. Одлучује, да се махне свог доса-

дањег живота. Дозива свога мужа и исповеда му се искрено. Али на своје велико чудо разабира, да јој муж, од како је Лујза у кући, слабо мари за њу, слабо мари живила она овако или онако. У кући је највећи ред, а и мали Ђорђе са свим се добро осећа. Фру фру обећава, да ће она бити од сада и матери и жене и домаћица. Муж јој одговара, да би је та воља попустила за недељу дана. За тим окрене разговор на коње, које му је жене хтела купити. Фру-фру, са свим узбуђена, одговара му, да јој „коњи не требају!“

При тим речима долази јој отац, Бригар. Сартори поздравља свога таста овим речима: „Жилберта је данас нешто нервозна!“ Фру-фру заболи до срца, што јој муж њезину искрену наклоност сматра за просту нервозност. Бригар јој прича, да некакав Вилароел проси Лујзу и за тим се удаљује. Тек што је отишао Бригар, долази Варлеа да се опрости. Њему је писала Фру-фру, да одмах путује. С почетка не ће да га прими, јер је рада да изађе у шетњу са синчићем својим, али кад јој јави слушкина, да је Ђорђе отишао у шетњу са Лујзом: спопадају је немиле мисли. Дакле нема никога, ко би је могао спаси? Муж је одбија, отац је оставља, а детета јој нема дома. Прима Валреаса, који јој обећава, да ће отпутовати. Међутим муж јој се враћа. Она му казује да Вилароел проси Лујзу. Муж јој се трза на тај глас. То трзање њенога мужа мучи је сумњом. Она тражи од њега, да он сам рекне Лујзи, да је просе. Муж јој испуњује ту жељу. Фру-фру за цело време овога призора не говори ништа, само оштро посматра мужа свога и сестру своју. Бол и туга савлађује јој срце, када чује да Лујза не ће да се удаје: та она је живот свој посветила њима и маломе Ђорђу. Муж јој се уклања. Она

чини тешке приговоре сестри својој и у својој срђи, љубомори и љутини казује, да је мало пре одбила Валреаса и молила га, да путује, сада пак узима своју реч натраг. Намера јој беше да се спасе. Хтеде да напусти свој дојакошњи живот, али никде не налази наслона. И дете су њено отуђили од ње. Узбуђује се све више и више и у том свом великом узбуђењу вације:

„Бог ми је сведок, да сам се хтела борити.... али сада не могу више, снага ме издаје.... Ако малакшем, имам права да волим онога, који мене воли, и то тим пре, што — он и ти...“

За тим наставља у највећем беснилу:

„Отела си ми мужа, сина мога!... Отела си ми све!.. Нека ти је просто. Пази добро на њих!“

После тих речи побегне у своју собу и затвара се у њој.

Четврти чин збива се после шест недеља дана у Млеткама, када је Фру-фру побегла са грофом Валреасом. Сартори, на глас о њеном бегству, разболи се, а кад оздрави, похита у Млетке, да се освети грофу, који му је окаљао част. „Фру-Фру“ дознаје од баронице Камбријеве, да се Лујза вратила оцу њиховом. Спопада је нека сета, нека туга. Моли и преклиње мужа свога, да се не бије са Валреасом. Моли га за оправтење, што се могла посумњати у љубав његову. Стрепи за живот свога мужа. Преклиње га и небом и земљом и свачим на свету, што му је свето, да учини крај животу јој, јер је свему само на крива. Баца му се пред ноге, обухвата му колена. Муж је гура од себе и оставља је очајну. У двобоју Сартори тешко рани Валреаса.

У петом чину опет смо у Паризу у сарторијевој кући. Дознајемо, да је Фру-фру пала у тешку болест, да су је однели на добро ода њеног и да је сад дошла у Париз са Лујзом, која је била отишла к њој у Млетке, да је негује у болести. Лечници су наредили да иде у јужне пределе. У Паризу јој jako позли. Она осећа, да

ће јој крај бити, па има само једну једину жељу, да види свога синчића још један пут и да тражи оправтаја од мужа. Жеља јој се испуни: грли сина, муж јој прашта, и она умире речима: „Фру-фру“, јадна „Фру-фру!“

Сара је начинила од те улоге оно, на што писци нису ни помишљали.

Она у тој улози приказује Фру-фру као лакоумно, до зла бога размажено, ћудљиво девојче, коме у погледу пише, да ни само не зна шта хоће, за чиме ли уздише.

Поскакује, ликује, весела је, а свака реч њезина прави је епиграм, којим исмева саму себе.

Реч је слаба, да описе богату ризницу дара њезиног када је гледаш како јој срле држе, а лице бледи, како јој сузне очи тужно гледе, и како јој душа тоне у љуте боле, а ледена јој уста ћуте као камен сињи.

Јако је лепо обележила пркос, детињасту срђу, која јој пониче у таштој души њезиној, када види, да је муж држи за жену, с којом се не може озбиљно разговарати, за жену, којој је мода заврнула мозак.

Сузним оком гледа, а кроз те сузе видиш, као да је неки нов живот обузима светилом својим, па као да јој је тај нови живот провезен росом и сунчаним зраком.

Речи јој теку лако, мило и слатко када говори са удварачем својим.

То и није говор него нека дивна мелодија неке надземне песме.

Али све то превазилази разговор њен са сестром у трећем чину.

У том призору одскочила је тако високо на небу глумачке уметности као јарко сунашће на своду небеском.

Из прикрајка посматра мужа свога и сестру своју. Свака реч њихова чини, те се мењају прте на лицу њезином.

То је речито немовање, неми говор, којим умеју говорити само прави уметници.

(Свршиће се.)

ЖИСТИЋИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Млетачки трговац“, позоришна игра у 5 чинова, написао Виљем Шекспир, превео Јован Петровић, за српску позорницу уредио А. Хаџић.)

Давно је то било, како се „Млетачки трговац“ са наше позорнице утажао; било је од то доба, ако се не варамо, већ пет шест ли позоришних сезона у Новом Саду, а ниједна није са собом дозвела била „Млетачког

трговца". У суботу 19. децембра о. г. појавио се опет на поворници, да богме с новом поделом улога „први пут“, а и у новом облику први пут. Треба наиме знати, да је по пређашњем аранжману било само четири радње, јер се свршавало са сценом у суду, и то још колико се сећамо дosta непотпуно; пресецало се, чини нам се, са одласком Шајлоковим из суднице. Сада је „Млетачком трговцу“ враћен и крај четврте радње, а и пета, којој је за овај пар с правом — после ћемо искрено рећи зашто — окрњен лепи почетак, што се све пресипа умилном, њежном појезијом. Новим тим аранжманом бацио је г. А. Хаџић рукавицу многим „премудрим“ модерним драматузима, који су већ отушили зубе, уједајући Шекспиров „ремек-спев о пријатељску“ — тако су многи, — као оно „Ромеа и Јулију“, „ремек-спевом о љубави“, — крстили „Млетачког трговца“. Г. А. Хаџић неће више дакле да даде за право онима, што су до дна душе уверени, да је последња радња са свим палицима; увидио је, да се вештина великога песника баш најбоље огледа у томе, што иза свију оних дивљих и гротеских сцена, што их је пред нас изнео, свршује драму своју онако њежно, мирно, да ти изгледа као дивна свирка, која се у даљини лагано губи и изумира. Није осим тога била тајна г. А. Хаџићу, да је при томе сценерија један од најважнијих фактора, те је према томе вену оскудицу — не замерамо, вити иребаџујемо: треба се пружати према губеру — гледај да учини мање приметном тиме, што је „удешачком оловком“ својом превукao сањалатки дијалог Ђесиќин и Лоренцов; та оно њихово: „у таквој ноћи“ кадро је занети само онда, кад се збила пред нама створи чаробна ноћ талијанска, кад нам се у свој красоти укаже сјајни дворац Порцијан, у коме ће се скрасити Антонијо иза сличних беда и невоља. Е, а овако су код нас њих двоје младих осуђени били, да пређуте изливе појетничког расположења свог, а то, бога ми, није баш било ни згорег за овај пар: од те Ђесиќе не жалимо, што их нисмо чули, на част јој! Није наша кривица, што морамо то да кажемо; обећали смо горе, да ћемо искрено рећи, зашто је с правом изостављен почетак пете радње. Кобна та искрено чедо је праведнога гњеса са незаслуженог багателисања убаве ћерке Чивутове, коју је велики песник озарио обилним зраком појетске лепоте, што као светим неким сјајем обасјава дивну месечину у петој радњи.

У новом се оделу своме добро умео да нађе „Млетачки трговац“; мало му је, до душе, зазор био од неких закрпâ, које су некако силом упадале у очи баш за то, што су на новом новцатом огратчу, са иначе дosta чистим лицем. Та — гле, у мало, те опет не одосмо у искреност! Но па „нова је подела улога“, „први пут“, „нови глумци“, има и „почетника“ (какве сорте, то сад није питање), е, а најпосле у чистом овејаном житу хоће човек кукољ и да превиди, хоће да га ђутуре прими и „приде“. Па тако ћемо и овде мало важмурити, па превидити. Веле, све се може, само кад се хоће — то се до душе није баш дosta јасно доказало на Ђесици гђе Д. Адамовићеве, но ал' што му драго — па тако и ми, имајмо само чврсту вољу, да превиђамо, па ваљда ћемо и моћи. Ево одмах ћемо пробе ради почети. Зажмурили смо, превидили, па, гле, бога ми ишло је; остале нам хо-

ризонт чист, а на њему нам прво излази пред очи икварирана осветљивост и злоба, оличено лакомство и среbrožublje, Шајлок — Ружић. Читамо му с лица, како му је жуд за новцем убила све, што је у човека леште и племенитије, како га је чак отуђила и од рођенога чеда; читали бисмо још и даље, али нас одмамљује баш главом слушче његово, „млади господин Ланцелот“ — Добриновић. Па шта? — рећи ће нам Грацијано — Динић, та Ланцелот је мала улога, бар није много већа од Грацијанове. То је баш оно, што је Добриновића на чисти хоризонт извело: Ланцелот је мали, али се Добриновићу исплатио. И Грацијано уме бити „благодаран“, нека се о томе Динић извести код Грацијана у позоришној дружиши Херцега мајнингенског; тај му се „мајнингерац“ не би дosta умeo нахвалити. — А сад даље по хоризонту. Ох, шта је то, та ни живе душе више! Нека полутивна слика крчи себи силом пута на чистину, али јој се баш не да; ако нас очи не варају, то је Порција — Рајковићка. Порција, сјајни лик тај, у кога је, што но рекао Бодењштет, толико песничке дражи, да од ње мора избелити свако прозајично описивање лепих страна њених — па та Порција да се не може да протура на чистину! Та шта је скривила? Рекли бисмо, е али превиђамо пробе ради.

СИТИЦЕ.

* (Е дводесетпетогодишњици Иване Славиќ-Бајзове) Као што смо већ јавили, славила се 25-годишњица глумице Бајзове у Загребу. „Свечаност та“, вели „Розог“, „обавила се због болести њене не у позоришту, у коме бијо било место, него код куће у ужем кругу. При свем том била је свечарица почашћена од најодличнијих чланова нашега општинства разним китама цвећа, красним честиткама и даровима, те осим сребрнога лавор-венца, којим ју је глумачка дружина изненадила, примила је још и врло ласкаво писмо од управе, што је наша народна уметница кров 25 година напорнога и савеснога рада у потпуној мери и заслужила. Али што је велештовану нашу свечарицу особито дирнуло и свакога усхитило, то беше честитка уз поклон њег. преизвишености хrvatskog bana grofa Pejačevića, коју доносимо од речи до речи:

Благородна госпођо! Поводом дводесет и пет годишњице Вашега толи ревнога деловања на народном земаљском позоришту, не могу пропустити, а да вам не изјавим своју искрену честитку уз жељу, да се помоћу свешињега скоро опоравите од дуготрајне болести, да бисте могли сile своје још много го. ина посветити храму уметности, којему на урес служите.

Изволите, благородна госпођо, примити приложену срећку уз израз муга искреног штовања. У Загребу дне 21. децембра 1881. Гроф Пејачевић.

С тим овацијама све је речено што се рећи може. Ми им се од свега струч придржужемо кличући: Бог ти дао здравље и весеље, да би могла даље радити као поборница свете наше ствари, т. ј. за напредак на пољу образованости и културе.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

23. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 17.

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 23. ДЕЦЕМБРА 1881.

ШАРТНЈА НИЖКЕСТА.

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОЈ РАДЊИ, ПО ФУРНИЈЕРУ И МАЈЕРУ ПРЕВЕО Ф. ОБЕРКНЕЖЕВИЋ.

ОСОБЕ:

Швале Рошерије	Ружић.
Анатол, син му	Динић.
Мерсије, пре тога трговац	Лукић.
Ружа, његова кћи	Б. Хадићева.

Збива се у Паризу, у мерсијеровој кући.

ЗА ТИМ:

ГУШЧЕ ВУКОВАЧКО.

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОЈ РАДЊИ, С ФРАНЦУСКОГ ПО БАЈАРДУ ПРЕРАДИО Ј. ЂОРЂЕВИЋ.

ОСОБЕ:

Петровић, спахија	Милосављевић.
Петровићка	Ј. Поповићева.
Милева, њихова унука	М. Рајковићка.
Соколовић, млад племић	Димитријевић.
Кесерић, млад трговац	Добриновић.
Лука, стари слуга петровићев	Јовановић.

Збива се у Буковцу на пољском добру петровићевом у Банату.

У суботу 26. децембра први пут: „ЦАР ЈОВАН“. Трагедија у 5 чинова, написао
Мита Петровић.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 сахата пре подне и од 3—5
сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.